

شماره گزارش: ۲۷۹

ردیف: ۲

جمهوری اسلامی ایران
مجلس شورای اسلامی

دوره دهم - سال سوم

تاریخ چاپ: ۱۳۹۸/۰۲/۳۱

گزارش کمیسیون ویژه حمایت از تولید ملی و نظارت بر اجرای اصل (۴۴) قانون اساسی
در خصوص «عملکرد دولت در اجرای ماده (۲۲) قانون برنامه ششم توسعه
درباره بهبود وضعیت ایران در شاخص‌های محیط کسب و کار»

ماده (۴۰) آیین‌نامه داخلی مجلس شورای اسلامی

معاونت نظارت

اداره کل امور کارشناسی نظارت

**گزارش کمیسیون ویژه حمایت از تولید ملی و نظارت بر اجرای اصل (۴۴) قانون اساسی
در خصوص «عملکرد دولت در اجرای ماده (۲۲) قانون برنامه ششم توسعه درباره
بهبود وضعیت ایران در شاخص‌های محیط کسب و کار»**

مقدمه:

به دنبال تشکیل و آغاز کار کمیسیون ویژه حمایت از تولید ملی و نظارت بر اجرای سیاست‌های کلی اصل ۴۴ قانون اساسی در اسفند ماه ۱۳۹۵، کارگروه بهبود محیط کسب و کار که موضوعی مشترک در دو عرصه اصلی فعالیت این کمیسیون یعنی موضوع تولید و موضوع سیاست‌های کلی اصل ۴۴ قانون اساسی، به شمار می‌رفت و لازمه رونق تولید و رفع موانع سرمایه‌گذاری و اشتغال در کشور محسوب می‌گردید، فعالیت خویش را از همان ابتدا شروع کرد و با جلسات متعدد با حضور نمایندگان دستگاه‌های اجرائی خصوصاً وزارت امور اقتصادی و دارایی و بخش خصوصی و تعاونی و با پشتوانه تحقیقات مرکز پژوهش‌های مجلس، ابتدا در تاریخ ۱۳۹۶/۱۰/۱۰ گزارش نحوه اجرای قانون بهبود مستمر کسب و کار را به هیئت رئیسه مجلس ارائه داد که در تاریخ ۱۳۹۷/۱/۱۹ در صحن علنی قرائت گردید و سپس در ادامه کار راهکارهای ارتقاء رتبه ایران در شاخص‌های جهانی سهولت کسب و کار و نحوه اجرای ماده (۲۲) قانون برنامه ششم و نیز نتایج پایش مولفه‌های محیطی کسب و کار را بررسی نمود و پس از دریافت گزارش‌های درخواستی کمیسیون ویژه از مرکز پژوهش‌های مجلس در شاخص‌های بین‌المللی حقوق مالکیت و شاخص‌های رقابت‌پذیر جهانی، نهایتاً گزارش حاضر را آماده، و اینک پس از طرح و تصویب در جلسات کمیسیون ویژه، با توجه به ضرورت و اهمیت اساسی موضوع بهبود مستمر محیط کسب و کار در شرایط فعلی اقتصادی کشور، براساس ماده ۴۰ آئین‌نامه داخلی مجلس جهت قرائت در صحن علنی تقدیم می‌گردد.

چکیده:

با وجود حجم قابل توجه احکام قانونی مصوب در سال‌های اخیر با هدف بهبود رتبه ایران در گزارش‌های جهانی و داخلی محیط کسب‌وکار، هم وضعیت رتبه ایران در این گزارش‌ها چندان بهتر نشده و هم فعالان اقتصادی در ایران از شرایط تولید و کسب‌وکار احساس نارضایتی می‌کنند. این در حالی است که بند «الف» ماده (۲۲) «قانون برنامه پنج‌ساله ششم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران (۱۴۰۰-۱۳۹۶)» (مصوب ۱۳۹۵/۱۲/۱۴) دولت را مکلف کرده با اصلاح قوانین، مقررات و رویه‌ها، محیط کسب‌وکار را به‌گونه‌ای امن، سالم، سهل و شفاف سازد تا در پایان سال چهارم اجرای قانون برنامه، رتبه ایران در دو شاخص رقابت‌پذیری بین‌المللی و شاخص‌های بین‌المللی حقوق مالکیت در میان کشورهای منطقه سند چشم‌انداز (کشورهای همسایه، آسیای میانه و قفقاز و جنوب غربی آسیا) به رتبه سوم ارتقاء یابد و هر سال بیست درصد (۲۰٪) از این هدف محقق شود. در شاخص انجام کسب‌وکار نیز ایران، هر سال ده رتبه ارتقاء یافته و به کمتر از هفتاد در پایان اجرای قانون برنامه برسد. اما روند و وضعیت اصلاحات در مقررات و سیاست‌های اقتصادی در دو سال اول قانون برنامه ششم (سال‌های ۱۳۹۶ و ۱۳۹۷) مجموعاً نشان می‌دهند که دولت به این تکلیف قانونی خود در این دو سال عمل نکرده است و با وجودی که بهبود محیط کسب‌وکار، هم وعده رئیس‌جمهور محترم و هم تکلیف قانونی دولت بوده، این وعده و تکلیف، عملی نشده است.

الف) گزارش انجام کسب و کار بانک جهانی

گزارش‌های سالیانه «انجام کسب و کار» که از سال ۲۰۰۵ توسط بانک جهانی منتشر می‌شود، میزان سهولت انجام کسب و کار در طول چرخه عمر بنگاه‌های کوچک و متوسط را در حدود ۱۹۰ کشور جهان نشان می‌دهد. این گزارش که حاصل ارزیابی ۱۰ نمایگر توسط وکلا، تجار و کارشناسان کشورهای مختلف است، هر سال به صورت رتبه‌بندی کشورها از نظر سهولت انجام کسب و کار اعلام می‌شود.

در گزارش سال ۲۰۱۹ انجام کسب و کار، ایران با ۴ رتبه تنزل نسبت به گزارش سال ۲۰۱۸، در رتبه ۱۲۸ از میان ۱۹۰ کشور و در مقایسه با کشورهای سند چشم‌انداز، با ۱ رتبه تنزل نسبت به سال قبل در جایگاه نوزدهم از ۲۵ کشور منطقه سند چشم‌انداز قرار گرفته است. با وجود بهبود بسیار جزئی امتیاز ایران^۱ در سال ۲۰۱۹ در این گزارش، اما رتبه نامطلوب‌تری نسبت به سال گذشته برای کشور رقم خورده است؛ چراکه بیشتر پیشرفت سایر کشورها در بهبود مقررات کسب و کار سرعت بیشتری از ایران داشته‌اند.

در ۷ نمایگر از ۱۰ نمایگر سهولت انجام کسب و کار در سال ۲۰۱۹، تنزل رتبه مشاهده می‌شود که مهمترین عامل این تنزل، توصیف نامطلوب‌تر بخش خصوصی از محیط حقوقی و اداری کسب و کار در ایران در پرسشنامه‌های ارسالی به بانک جهانی است. غالب نارضایتی بخش خصوصی، در افزایش زمان تعامل با سازمان امور مالیاتی و سازمان تأمین اجتماعی در نماگرهای مختلف منعکس شده است؛ اگرچه بانک جهانی اصلاحات دولت در حوزه مالیات را پذیرفته و آن را اعمال کرده است. با

^۱ امتیاز ایران از ۵۶.۴۸ از ۱۰۰ در سال ۲۰۱۸ به ۵۶.۹۸ در سال ۲۰۱۹ رسیده است.

وجود ارائه گزارش نامطلوب‌تر بخش خصوصی از محیط کسب‌وکار و نیز سرعت پیشرفت سایر کشورها، راه‌اندازی پنجره واحد تجاری، از سقوط رتبه کشور در گزارش سال ۲۰۱۹، جلوگیری کرده است.

جمهوری اسلامی ایران در گزارش انجام کسب‌وکار هیچ‌گاه جایگاه مطلوبی نداشته است. رتبه ایران در گزارش سال ۲۰۱۴ به ۱۵۲ رسیده بود که با انجام تحقیقات مرکز پژوهش‌های مجلس در سال‌های ۱۳۹۳ و ۱۳۹۴ مشخص شد اشتباه‌های متعددی در ارسال اطلاعات ارسالی توسط بخش خصوصی به بانک جهانی وجود داشته است. با تلاش‌های معاونت امور اقتصادی وزارت امور اقتصادی و دارایی در مکاتبه با بانک جهانی، بخشی از اطلاعات اشتباه اصلاح شد و از سال ۲۰۱۵ روند رو به بهبودی در رتبه ایران در گزارش انجام کسب‌وکار آغاز گردید؛ به نحوی که جمهوری اسلامی ایران از رتبه ۱۵۲ در سال ۲۰۱۴ به ۱۱۸ در سال ۲۰۱۶ رسید. اما از سال ۲۰۱۷ مجدداً روند نزولی در رتبه ایران آغاز شده است که عمده‌ترین دلیل آن این است که اصلاحات محیط حقوقی و اداری کسب‌وکار در ایران به‌کندی پیش می‌رود.

طبق حکم قانون برنامه ششم توسعه، دولت باید به‌نحوی مقررات و رویه‌های اجرایی را اصلاح می‌کرد که در سال اول قانون برنامه ششم یعنی سال ۱۳۹۶، رتبه ایران در گزارش جهانی انجام کسب‌وکار به رتبه ۱۱۰ می‌رسید؛ اما در عمل، رتبه ایران با ۴ رتبه پسرفت به ۱۲۴ رسیده و در سال دوم قانون برنامه یعنی سال ۱۳۹۷ نیز باید رتبه ایران در این شاخص، به ۱۰۰ می‌رسید که در این سال هم با ۴ رتبه دیگر پسرفت، به ۱۲۸ رسیده است. نتیجه اینکه حکم ماده (۲۲) قانون برنامه ششم توسعه در جهت معکوس در حال اجراست.

ب) شاخص بین‌المللی حقوق مالکیت

گزارش سال ۲۰۱۸ شاخص بین‌المللی حقوق مالکیت در یازدهمین سال انتشار خود، ۱۲۵ کشور جهان را در بر می‌گیرد. سه نماگر اصلی شاخص بین‌المللی حقوق مالکیت عبارتند از: محیط حقوقی و سیاسی، حقوق مالکیت فیزیکی و حقوق مالکیت فکری. این سه نماگر هر کدام به چندین مؤلفه (مجموعاً ۱۰ مؤلفه) تقسیم می‌شوند. محیط حقوقی و سیاسی، چهار مؤلفه با عناوین حاکمیت قانون، استقلال قضایی، کنترل فساد و ثبات سیاسی دارد. حقوق مالکیت فیزیکی سه مؤلفه به نام‌های حمایت از حقوق مالکیت فیزیکی، سهولت دریافت وام و ثبت مالکیت دارد. آخرین نماگر که حقوق مالکیت فکری است نیز از سه مؤلفه با عناوین حمایت از حقوق مالکیت فکری، حمایت از حق نشر و حمایت از حق اختراع تشکیل می‌شود.

ایران در گزارش بین‌المللی حقوق مالکیت سال ۲۰۱۸، در بین ۱۲۵ کشور جهان، رتبه نامناسب ۹۱ و در بین کشورهای منطقه سند چشم‌انداز، در رتبه ۱۴ قرار گرفته است. روند رتبه ایران در شاخص بین‌المللی حقوق مالکیت در سال‌های ۲۰۱۱ تا ۲۰۱۸ از ۱۰۴ به ۹۱ بهبود یافته است، اما هنوز از وضعیت مطلوب فاصله زیادی دارد. طبق ماده (۲۲) قانون برنامه ششم توسعه دولت باید قوانین، مقررات و رویه‌ها را طوری اصلاح و محیط کسب‌وکار را به‌گونه‌ای امن، سالم، سهل و شفاف کند که در پایان سال چهارم اجرای قانون برنامه، رتبه ایران در گزارش جهانی حقوق مالکیت، به رتبه سوم در منطقه سند چشم‌انداز برسد و هر سال ۲۰ درصد بهتر شود. با توجه به رتبه یازدهم ایران در گزارش سال ۲۰۱۷، طبق حکم ماده (۲۲) قانون برنامه، باید در پایان سال اول اجرای قانون برنامه (یعنی سال ۱۳۹۷)، رتبه ایران در شاخص

بین‌المللی حقوق مالکیت در میان کشورهای منطقه سند چشم‌انداز از رتبه ۱۱ به رتبه نهم (۲۰ درصد بهتر از سال قبل) ارتقا می‌یافت اما در عمل در پایان سال اول اجرای برنامه ششم توسعه، رتبه ایران در منطقه سند چشم‌انداز با ۳ رتبه پسرفت، به چهاردهم منطقه رسیده و در شاخص بین‌المللی حقوق مالکیت نیز حکم ماده (۲۲) قانون برنامه ششم توسعه در جهت معکوس در حال اجراست.

ج) شاخص رقابت‌پذیری جهانی

مجمع جهانی اقتصاد از سال ۲۰۰۵ گزارشی را با عنوان رقابت‌پذیری جهانی در ۱۲ رکن تهیه و منتشر می‌کند. وضعیت رقابت‌پذیری در جمهوری اسلامی ایران نیز از سال ۲۰۰۹ با همکاری اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی ایران در این رتبه‌بندی بین‌المللی تعیین می‌شود.

جمهوری اسلامی ایران در گزارش سال ۲۰۱۸ رقابت‌پذیری با کسب رتبه ۸۹ از میان ۱۴۰ کشور، تنها یک رتبه نسبت به سال گذشته تنزل داشته است. البته در گزارش سال قبل رتبه کشور ۶۹ اعلام شده بود؛ اما به دلیل تغییر رویکرد و روش‌شناسی محاسبه شاخص، رتبه سال گذشته، طبق محاسبات بر اساس روش‌شناسی جدید به ۸۸ رسیده است و لذا شکافی در رتبه کشور در مقایسه با سال‌های گذشته مشاهده می‌شود. همچنین در میان ۲۰ کشور سند چشم‌انداز که در گزارش رقابت‌پذیری ارزیابی می‌شوند، ایران با دو رتبه تنزل در مقایسه با سال گذشته در جایگاه پانزدهم قرار دارد.

بهترین ارکان برای ایران به لحاظ رتبه، رکن اندازه بازار (با رتبه ۱۹) و ظرفیت نوآوری (با رتبه ۶۵) هستند. بدترین وضعیت نیز مربوط به ارکان بازار کار (با رتبه ۱۳۶)، بازار کالا (با رتبه ۱۳۴) و نهادها (با رتبه ۱۲۱) است. رتبه ایران در رکن «ثبات اقتصاد کلان» (با لحاظ مؤلفه‌های جدید) به شدت سقوط کرده و در رکن «نهادها» نیز تقریباً به وضعیت نابسامان سال ۲۰۱۴ بازگشته است. ایران کماکان در رکن «اندازه بازار» بهترین رتبه و در ارکان «بازار کالا» و «بازار کار» (با وجود اندکی تغییر در مؤلفه‌ها) بدترین وضعیت را دارد.

بررسی روند بلندمدت نیز نشان می‌دهد تغییری در جایگاه ایران از نگاه شاخص رقابت‌پذیری جهانی طی ۹ سال حضور کشور در این رتبه‌بندی بین‌المللی اتفاق نیفتاده است. اگرچه نوسانات اندکی در رتبه کشور مشاهده می‌شود. ایران در سال ۲۰۱۰ بر اساس گزارش رقابت‌پذیری جهانی در رتبه ۶۹ و در سال ۲۰۱۴ به ۸۳ رسیده است. در سال ۲۰۱۷ در رتبه ۶۹ جهان و سیزدهم منطقه چشم‌انداز قرار گرفته و در آخرین گزارش مربوط به سال ۲۰۱۸ نیز جایگاه ایران منطقه چشم‌انداز با دو رتبه تنزل به رتبه پانزدهم منطقه رسیده است.

طبق ماده (۲۲) قانون برنامه ششم توسعه، دولت باید طوری عمل کند که در پایان سال چهارم اجرای قانون برنامه، رتبه ایران در گزارش جهانی رقابت‌پذیری به رتبه سوم در منطقه سند چشم‌انداز برسد و هر سال ۲۰ درصد بهتر شود. با توجه به رتبه سیزدهم ایران در منطقه چشم‌انداز در گزارش سال ۲۰۱۷، رتبه ایران در این شاخص در میان کشورهای منطقه سند چشم‌انداز از رتبه ۱۳ باید به رتبه نهم (۲۰) درصد بهتر از سال قبل) ارتقا می‌یافت؛ اما در عمل در پایان سال اول اجرای برنامه

ششم توسعه، رتبه ایران در منطقه سند چشم‌انداز با ۲ رتبه پسرقت، به رتبه پانزدهم منطقه رسیده و در شاخص بین‌المللی رقابت‌پذیری نیز حکم ماده (۲۲) قانون برنامه ششم توسعه در جهت معکوس در حال اجراست.

د) پایش مؤلفه‌های محیطی کسب‌وکار

براساس ماده ۹۱ قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل ۴۴ قانون اساسی، وظیفه پایش مؤلفه‌های محیطی کسب‌وکار بر عهده اتاق‌های «بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی» و «تعاون» می‌باشد. این کار در سال‌های گذشته توسط دفتر بهبود محیط کسب‌وکار معاونت اقتصادی مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی انجام می‌گردید و از سال ۱۳۹۶ بر طبق قانون سه اتاق «بازرگانی»، «تعاون» و «اصناف» این وظیفه را بر عهده گرفته و گزارش‌های سه ماهه فصلی خویش را منتشر می‌کنند. آخرین نتایج پایش در زمستان سال ۱۳۹۷ و نیز مقایسه با آخرین نتایج پایش سال ۱۳۹۶ که به پیوست تقدیم می‌گردد نشان می‌دهد که «غیر قابل پیش‌بینی بودن و تغییرات قیمت مواد اولیه و محصولات» و «بی‌ثباتی سیاست‌ها، قوانین و مقررات و رویه‌های اجرایی ناظر به کسب و کار» دو عاملی است که در طول سال ۱۳۹۷ به عنوان بدترین عوامل محیطی کسب و کار شناخته شده و در مقایسه با سال ۱۳۹۶ و حتی سال‌های قبل که «دشواری تأمین مالی از بانک‌ها» به عنوان بدترین عامل محیطی کسب‌وکار شناخته می‌شد، جایگزین این عامل گردیده‌اند.

نتیجه‌گیری

مجموعاً وضعیت کشورمان در آخرین گزارش‌های بین‌المللی نشان می‌دهد دولت در سال اول اجرای قانون برنامه ششم توسعه، موفق به اجرای حکم ماده (۲۲) این قانون نشده است. همچنین پایش مؤلفه‌های محیطی کسب‌وکار نیز، عدم اجرای صحیح و کامل قوانین مربوط به بهبود مستمر محیط کسب‌وکار را مورد تأکید قرار می‌دهد.

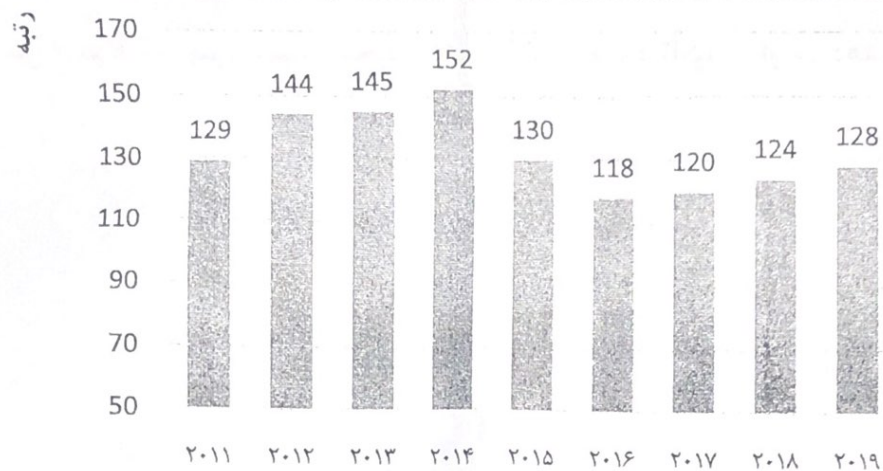
حمیدرضا فولادگر

رئیس کمیسیون ویژه

پیوست:

الف) انجام کسب و کار

نمودار ۱. رتبه ایران در گزارش انجام کسب و کار بانک جهانی، سال‌های ۲۰۱۱-۲۰۱۸

Source: www.doingbusiness.org

جدول ۱. مقایسه وضعیت نماگرهای گزارش انجام کسب و کار برای ایران در سال ۲۰۱۸ و ۲۰۱۹

رتبه	فاصله از پیشرو (امتیاز)			عنوان
	تغییرات	۲۰۱۹	۲۰۱۸	
۴ رتبه تنزل ↓	تغییرات	۲۰۱۹	۲۰۱۸	شاخص کل
	۲/۳۴ درصد بهبود	۵۶/۹۸	۵۴/۶۴	
۷۷ رتبه تنزل ↓	۰/۰۲ درصد بهبود	۶۷/۷۹	۶۷/۷۷	شروع کسب و کار
۶۱ رتبه تنزل ↓	۰/۵۲ درصد بهبود	۶۹/۱۱	۶۸/۵۹	اخذ مجوزهای ساخت و ساز
۹ رتبه تنزل ↓	۰/۴۳ درصد بهبود	۶۸/۸۶	۶۸/۴۳	دسترسی به برق
۳ رتبه تنزل ↓	بدون تغییر	۶۳/۹۸	۶۳/۹۷	ثبت مالکیت
۹ رتبه تنزل ↓	بدون تغییر	۵۰	۵۰	اخذ اعتبار

رتبه	فاصله از پیشرو (امتیاز)					عنوان	
	تغییرات	۲۰۱۹	۲۰۱۸	تغییرات (درصد)	۲۰۱۹		۲۰۱۸
۳ رتبه تنزل ↓	۱۷۳	۱۷۰	بدون تغییر	۳۳/۳۳	۳۳/۳۳	۳۳/۳۳	حمایت از سهام‌داران خرد
۱ رتبه بهبود ↑	۱۴۹	۱۵۰	۴/۱۷ درصد بهبود	۵۶/۷۸	۵۲/۶۱	۵۶/۵۷	پرداخت مالیات
۴۵ رتبه بهبود ↑	۱۲۱	۱۶۶	۱۸/۳۲ درصد بهبود	۶۶/۲۰	۴۷/۸۸	۴۶/۱۱	تجارت فرامرزی
۹ رتبه تنزل ↓	۸۹	۸۰	بدون تغییر	۵۸/۲۱	۵۸/۲۱	۵۹/۰۷	اجرای قراردادهای
۲۹ رتبه بهبود ↑	۱۳۱	۱۶۰	بدون تغییر	۳۵/۵۷	۳۵/۵۷	۲۳/۹۳	حل و فصل ورشکستگی

Source: <http://www.doingbusiness.org/data/exploreeconomies/iran>

ب) حقوق مالکیت

جدول ۲. رتبه‌های جهانی و منطقه‌ای ایران در شاخص بین‌المللی حقوق مالکیت

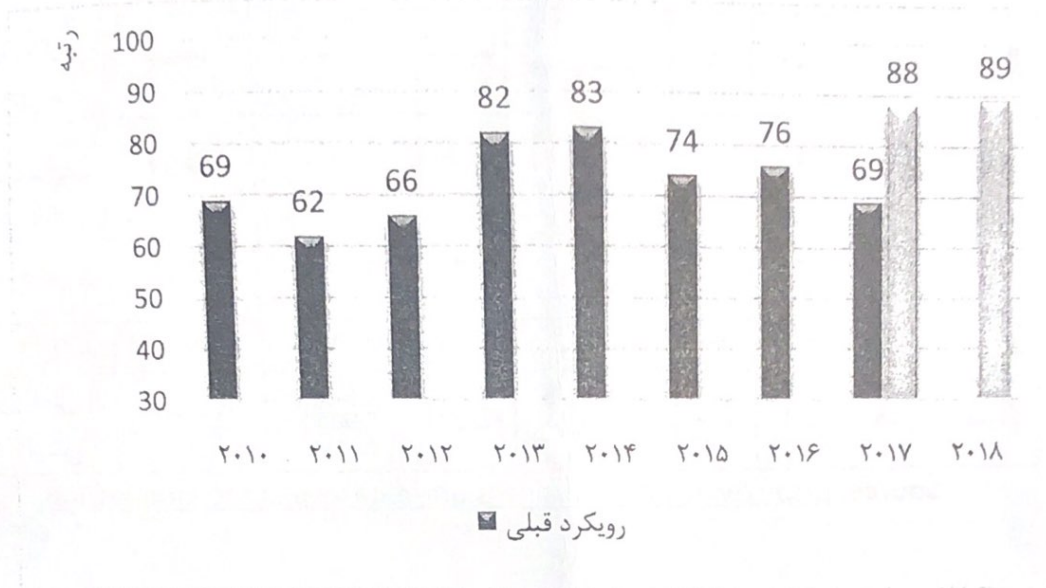
رتبه جهانی و امتیاز عددی ایران در شاخص بین‌المللی حقوق مالکیت							
سال	۲۰۱۱	۲۰۱۲	۲۰۱۳	۲۰۱۵	۲۰۱۶	۲۰۱۷	۲۰۱۸
رتبه ایران	۱۰۴	۱۰۷	۱۰۷	۱۰۴	۹۹	۹۹	۹۱
امتیاز عددی	۴.۲۰۰	۴.۲۰۰	۴.۳۰۰	۳.۹۶۵	۴.۲۴۰	۴.۵۲۱	۴.۷۴۹
کل نمونه کشورهای جهان	۱۲۲	۱۲۳	۱۲۴	۱۲۱	۱۲۴	۱۲۷	۱۲۵
رتبه منطقه‌ای ایران در منا (به‌علاوه ترکیه و پاکستان) در شاخص بین‌المللی حقوق مالکیت							
سال	۲۰۱۱	۲۰۱۲	۲۰۱۳	۲۰۱۵	۲۰۱۶	۲۰۱۷	۲۰۱۸
رتبه ایران	۱۶	۱۴	۱۲	۱۴	۱۳	۱۲	۱۲
تعداد نمونه کشورها	۱۷	۱۷	۱۵	۱۷	۱۶	۱۷	۱۷

* بر مبنای اعلام شاخص بین‌المللی حقوق مالکیت داده‌ای در سال ۲۰۱۴ برای ایران ثبت نشده است.

مأخذ: گزارش حقوق مالکیت، سال ۲۰۱۸

ج) رقابت پذیری جهانی

نمودار ۲. رتبه ایران در گزارش رقابت پذیری جهانی در سال های ۲۰۱۰-۲۰۱۸

جدول ۳. امتیاز ارکان دوازده گانه رقابت پذیری ایران، سال های ۲۰۱۴-۲۰۱۸

رویکرد جدید		رویکرد پیشین				رکن / سال
۲۰۱۸	رکن / سال	۲۰۱۷	۲۰۱۶	۲۰۱۵	۲۰۱۴	
۱۲۱	نهادهای	۸۵	۹۰	۹۴	۱۰۸	نهادهای
۷۶	زیرساخت	۵۷	۵۹	۶۳	۶۹	زیرساختها
۸۰	انطباق پذیری ICT					
۱۱۷	ثبات اقتصاد کلان	۴۴	۷۲	۶۶	۶۲	ثبات اقتصاد کلان
۸۴	سلامت	۵۰	۴۹	۴۷	۵۲	بهداشت و آموزش ابتدایی
۹۱	مهارتها	۵۱	۶۰	۶۹	۷۸	آموزش عالی و حرفه ای
۱۳۴	بازار کالا	۱۰۰	۱۱۱	۱۰۹	۱۲۰	کارایی بازار کالا
۱۳۶	بازار نیروی کار	۱۳۰	۱۳۴	۱۳۸	۱۴۲	کارایی بازار نیروی کار
۹۸	بازارهای مالی	۱۲۸	۱۳۱	۱۳۴	۱۲۸	پیشرفته بودن بازارهای مالی
۱۹	اندازه بازار	۱۹	۱۹	۱۹	۲۱	اندازه بازار
۱۱۹	پویایی کسب و کار	۹۷	۱۰۹	۹۹	۱۰۷	پیشرفته بودن بنگاه های تجاری
۶۵	ظرفیت نوآوری	۶۶	۸۹	۱۱۰	۱۱۰	نوآوری

رویکرد جدید		رویکرد پیشین				
۲۰۱۸	رکن / سال	۲۰۱۷	۲۰۱۶	۲۰۱۵	۲۰۱۴	رکن / سال
	حذف شده است	۹۱	۹۷	۹۰	۸۶	آمدگی تکنولوژیک
۸۹	رتبه کل	۶۹	۷۶	۷۴	۸۳	رتبه کل

مأخذ: گزارش رقابت پذیری جهانی، ایران، سال های ۲۰۱۴-۲۰۱۸.

د) پایش محیط کسب و کار

جدول ۴. ارزیابی فعالان اقتصادی از ۲۸ مؤلفه محیط کسب و کار به تفکیک بخش ها در پاییز ۱۳۹۷

خدمات	صنعت	کشاورزی	کل	مؤلفه های شاخص ملی محیط کسب و کار
۳.۱۶	۳.۵۴	۳.۳۶	۳.۳۵	محدودیت دسترسی به حامل های انرژی (برق، گاز، گازوئیل و...) - بهترین ارزیابی
۳.۱۹	۳.۶۵	۳.۳۴	۳.۴۱	محدودیت دسترسی به آب
۳.۸۷	۳.۷۶	۳.۶۵	۳.۸	محدودیت دسترسی به شبکه تلفن همراه و اینترنت
۵.۶۶	۵.۳۹	۵.۲۸	۵.۵	کمبود نیروی ماهر
۵.۸۱	۵.۵۵	۵.۳۲	۵.۶۵	تمایل عمومی به خرید کالاهای خارجی و بی رغبتی به خرید محصولات ایرانی
۵.۹۶	۵.۶۹	۵.۶۲	۵.۸۱	ضعف نظام توزیع و مشکل در رساندن محصول به بازار
۶.۱۴	۵.۹۲	۵.۳۴	۵.۹۷	کمبود تقاضا در بازار
۶.۰۹	۵.۸۸	۶.۴۴	۶.۰۳	ضعف زیرساخت های حمل و نقل (جاده ای، ریلی، هوایی، دریایی و بندری)
۶.۲۹	۶.۳۶	۶.۰۷	۶.۳	بی تعهدی طرف های قرارداد و معامله به اجرای تعهدات و وعده هایشان
۶.۳	۶.۳۷	۵.۹۸	۶.۳	فقدان ارتباط مناسب میان عوامل تأمین مواد اولیه، تولید و عرضه محصولات
۶.۳۸	۶.۵۱	۶.۲۶	۶.۴۲	کمبود فناوری های نوین و تجهیزات مورد نیاز
۶.۵۸	۶.۵۲	۶.۲۹	۶.۵۳	نحوه استقبال مشتریان از نوآوری و ابتکار در ارائه خدمات و محصول
۶.۹۵	۶.۶۶	۶.۳۱	۶.۷۷	عرضه کالاها و محصولات قاچاق در بازار ایران
۶.۹۱	۶.۷۵	۶.۵۴	۶.۸۱	کارگری عمومی و ضعف فرهنگ کار در جامعه
۶.۸	۶.۹۸	۶.۶	۶.۸۶	رویه های سختگیرانه اداره های کار و تأمین اجتماعی برای مدیریت نیروی انسانی
۷.۱۸	۷.۰۷	۷.۰۹	۷.۱۲	فقدان یا شفاف نبودن آمار و اطلاعات مورد نیاز برای فعالیت اقتصادی
۷.۴۱	۷.۰۳	۶.۷۷	۷.۱۹	وجود رقابت غیرمنصفانه شرکتها و مؤسسات دولتی یا شبه دولتی در بازار
۷.۲۲	۷.۲۱	۷.۰۲	۷.۲	برداشت سلیقه ای از قوانین توسط مأموران محیط زیست، شهرداری، گمرک و ...

مؤلفه‌های شاخص ملی محیط کسب و کار	کل	کشاورزی	صنعت	خدمات
۱۹ رویه های نا عادلانه ممیزی و دریافت مالیات	۷.۲	۶.۵۸	۷.۲۳	۷.۲۹
۲۰ دخالت‌های غیر منطقی نهادهای حاکمیتی در تعیین قیمت‌ها در بازار	۷.۲۲	۷.۰۲	۷.۱	۷.۳۷
۲۱ ضعف دادگاه‌ها در رسیدگی به شکایات و پیگرد مؤثر متجاوزان به حقوق دیگران	۷.۲۳	۷.۰۳	۷.۲۲	۷.۲۸
۲۲ تولید و عرضه نسبتاً آزاد کالاهای غیر استاندارد و تقلبی در بازار	۷.۲۴	۷.۱۲	۷.۲۳	۷.۲۸
۲۳ وجود انحصار، امتیاز یا هر نوع رانت به یک یا تعدادی از رقبای بازار	۷.۳۱	۶.۹	۷.۲۴	۷.۴۵
۲۴ فساد و سواستفاده افراد از مقام و موقعیت‌اداری در دستگا‌ه‌های اجرایی	۷.۳۶	۷.۱۹	۷.۲۹	۷.۴۶
۲۵ موانع در فرآیندهای اداری و اخذ مجوزهای کسب و کار در دستگا‌ه‌ها	۷.۷۴	۷.۸۲	۷.۶۹	۷.۳۷
۲۶ دشواری تأمین مالی از بانکها	۷.۹۷	۷.۸۲	۸.۱۲	۷.۸۷
۲۷ بی ثباتی سیاستها، قوانین، مقررات و رویه‌های اجرایی ناظر بر کسب و کار	۸.۵۴	۸.۴۱	۸.۶۴	۸.۴۷
۲۸ غیر قابل پیش بینی بودن و تغییرات قیمت مواد اولیه و محصولات - بدترین ارزیابی	۸.۸۲	۸.۷۱	۹.۰۵	۸.۶۲

هـ) پایش امنیت سرمایه‌گذاری

نمودار ۳. ارزیابی فعالان اقتصادی از ۲۱ مؤلفه پیمایشی امنیت سرمایه‌گذاری در تابستان ۱۳۹۷

